

סוגיות בדף היומי

סנהדרין ק"י: "איתמר קטן מאימתי בא לעולם הבא"

המילה הזאת, וגם נותנים לו שם, וכשירחמו מן השמים ויהיה תחיית המתים "יהיה ידיעה דינוקא", וכך הביא גם ההגהות מימוניות בהל' מילה והבית יוסף הביא בשם רבינו הגרשוני שכשמלים על קברו נותנים לו שם, וכך נפסק להל' ביו"ד סי' רס"ג סע' ה' "תינוק שמת קודם שיגיע להיות בן 8 מלים אותו על קברו בצור או בקנה ואין מברכים על המילה אבל נותנים לו שם לזכר שירחמוהו מן השמים ויחיה בתחיית המתים".

דעה חמישית מביאה הגמ' מאימתי תינוק זוכה לחיי העוה"ב תנא משום ר' מ' משעה שיאמר אמן שנא' "פתחו שערים ויבא גוי צדיק שומר אמונים", אל תקרי שומר אמונים אלא שאומר אמן, דהיינו משעה שהוא אומר אמן אז אומר הפסוק פתחו שערים שיוכל כבר להיכנס לשם גוי צדיק, שגם שערי גן עדן שערי עוה"ב ושערי התחייה יפתחו לאותו תינוק. ושואלת הגמ' "מאי אמן" מפרש"י ששאלת הגמ' כשעונים על כל ברכה וברכה אמן, היאך משמע קבלת יראת שמים? עונה הגמ' "א"ר חנינא קל מלך נאמן לכן הרחיבה שאול נפשה ופערה פיה לבלי חוק" מפרש"י ששאלת הגמ' כשעונים אמן פרושו שמאמין עליו את הקב"ה וזוהי המשמעות של קל מלך נאמן שהוא ר"ת אמן. אומר המהרש"א שלפרושו של רש"י שאלת הגמ' לא שייכת למה שדנו כאן שהרי כאן מדברים שלדעת ר' מ' הקטן זוכה לחיי העוה"ב משעה שעונה אמן, והשאלה מה היא אמן לפרושו של רש"י זו שאלה כללית על כל פעם שאדם עונה אמן על ברכה, רוצה הגמ' להסביר מה היא המשמעות של אמן שיש בה קבלת עול מלכות שמים. אומר המהרש"א שהגמ' שאלה את השאלה הזאת לגבי מה שאמרנו שקטן משעה שעונה אמן נאמר עליו פתחו שערים ויבא גוי צדיק, שזוכה לחיי העוה"ב, על זה היתה השאלה, שמכיון שמילת אמן בכל מקום כוונתה ופרושה על קיום הדבר ואמיתותו וזה הקטן בדבורו על איזו שום ברכה שאמר אמן לקיים ולאמת את הדבר, בזכות זה הוא זוכה שיפתחו לפניו שערי גן עדן לעוה"ב ולכן נא' שומר אמונים בלשון רבים, כי מצאנו בתהלים כפל מילה זו, אמן ואמן שזה רמז לאמת את הדבר בעוה"ז ובעוה"ב, ועל זה שאלה הגמ' מאי אמן, שאומרים אמן אחד על שום ברכה, איך משמעות הדברים שיש כאן קיום הדבר בעוה"ז ובעוה"ב שבשכר עניית אמן זוכה כבר התינוק לחיי העוה"ב, על זה עונה הגמ' "קל מלך נאמן", מסביר המהרש"א קל – בעוה"ז, ומלך לדון לכל באי עולם ביום הדין בעוה"ב, נאמן לשלם שכר ועונש לכל איש כדרכיו, ולכן שאלת הגמ' מאי אמן מתייחסת לדרשה זו שהקטן זוכה לחיי העוה"ב משעה שענה אמן.

(הגאון ר' מיכל זילבר שליט"א)

סנהדרין קיא. "מאי אמן – אמר ר' חנינא: אל-מלך נאמן"

אם יבטיחו לו לאדם טובות הרבה שיגיעו אליו בסדר מסוים, כשיתחילו לבוא קצתם על הסדר, הרי הוא מכיר ויודע שכולם יבואו. וכן באמונה, כיוון שהאדם מעמיק באמונה ומכיר שכל מה שעבר עליו בא לו כרצון השי"ת, ממילא הוא מאמין ויודע גם באשר לעתיד, וגם על כללות סדר הנהגה של העולם כולו, ובטוח שהשי"ת מנהיג כרצונו].

ובזה העולם עומק השגה, והכרה זו אינו בא אלא על ידי האמונה. רק על ידה יכול לבוא להכרה מפורשת שיראה בעיניו שהשי"ת מנהיג הכל בסדר. וזה עניין 'אמן' [לשון אמונה ולשון אימות] שעל ידי האמונה בא להכרה פנימית ולראיה חושית שי"ת-ל מלך נאמן'. [יוסף דעת]

הדרן עלך מסכת סנהדרין

(שמות ל"ד) "כי על פי הדברים האלה כרתי אתך ברית" וגו'. כתב רבינו אפרים בפירושו כתב יד: "כי על פי הדברים" גימטריא: תלמוד. ברית גימטריא חכמים... ברית גימטריא דברי סופרים. [פני דוד פרשת כי תשא].

הגאון בעל חידושי הרי"ם היה אומר: כל יהודי צריך לרפד את קברו בכל יום בדף גמרא.

ושואלת הגמ' מתי קטן שמת בקטנותו זוכה לבוא לחיי העוה"ב, ובחידושי ה"ן מבואר שלא מדובר לגבי עולם הנשמות אלא מדובר בעניין תחיית המתים, שהקב"ה עתיד להחיות מתים, ודנה הגמ' לגבי קטן: מאיזה גיל ראוי הוא שיחיה כשאר מתי ישראל, וכך מבואר להדיא בירושלמי במס' שביעית, ושם לשון הגמ' "קטני ישראל מאימתי הם חיים" ומביאה בזה הגמ' מח' "חד אמר משעה שנולד, וחד אמר משעה שסיפר" דווקא אם כבר הגיע לגיל שידע לדבר, ומביאה הגמ' מקור לדבריהם: מ"ד משעה שנולד שנא' (תהלים כ"ב) "יבואו ויגיעו צדקתו לעם נולד כי עשה" ראה שמאז שתינוק נולד זוכה הוא לבוא להגיד צדקתו של ה' ית' ומ"ד משעה שסיפר דכתיב (שם) "זרע יעבדנו יסופר לה' לדור". מסביר רש"י שכן נלמד מהפסוק זרע המסופר, אותו קטן שכבר הגיע לכדי ספור הוא יעבדנו לה' לדור ודור, שיחזור לו ויחיה ושוב יהיה מעובדי ה' לדור דור ע"י תחיית המתים. ועוד מח' אמוראים מביאה הגמ' בעניין זה "רבינא אמר משעה שנזרע", משעה שנקלט הזרע במעי אשה ואפ' שלאחר מכן הפילה אמו ונמחה הוולד הזה, אעפ"כ יש לו חלק לעתיד לבוא, דכתיב "זרע יעבדנו" ומלשון זרע יעבדנו משמע שכבר מהיותו זרע הוא זוכה להיות יעבדנו, אומר רש"י שכן גם מבואר במס' כתובות קיא, "נבלתי יקומון לרבות נפלים" שגם נפלים עתידים לחיות בתחיית המתים. "ורב נחמן בר יצחק אמר משעה שנמול דכתיב (תהלים פח) "עני אני וגוע מנוער נשאתי אמך אפונה" מפרש"י עני – אע"פ שאני עני וגויעתי חשובה גויעה וראוי לומר עלי ויגוע ויאסף, כלומר שזוכה אני לעתיד לבוא כצדיקים שנא' בהן גויעה, ומאימתי משעה שאני נושא אמך ופחדך, אפונה – מתגלגלת ושכונה עלי והיינו מילה שבבשרו (של התינוק) שאנו משמרים מאימתו של הקב"ה ומאותה שעה עתידים לחיות בתחיית המתים. ואילו המהרש"א מפרש שהפסוק מתחלק כך "עני אני וגוע מנוער", מעת שאני נוער ממעי אמי, דהיינו משעה שנולד, עדיין אני גווע כמיתת רשעים שאין להם חלק לעוה"ב ומתי אני כן זוכה לחיי העוה"ב כש'נשאתי אמך" שזה המילה שאדם נושא בגופו אז "אפונה" כאופן, שזה מלשון גלגל, בגלגול מחילות לחיות בעוה"ב כמו שנא' נבלתי יקומון לרבות נפלים.

ואומר כאן הבאר שבע שמכאן המקור למה שנהגו, לא עלינו, שתינוק שנפטר קודם 8 ימים, מלים אותו על קברו, שהרי לדעת רב נחמן בר יצחק משעה שנימול הוא זוכה לחיי העוה"ב, לכן מלים את התינוק, ומנהג זה מובא כבר באבודרהם בשם רב נחשון גאון, כשילד נולד והוא בן 3 או 4 ימים אם הוא מת לא עלינו, מלים אותו על קברו ושם הוא מבאר שאין מברכים על

בספר הקדוש מי השילוח [ח"ב לקוטי הש"ס] באר בזה דברים עמוקים, וזה תורף דבריו: 'אמן' הוא אמונה. אע"פ שישנן ראיות מפורשת גם בעולם הזה להכיר באופן גלוי ומפורש שהשי"ת ברא שמים וארץ ונתן לישראל את התורה ומנהיג את העולם כולו ונאמן לשלם שכר – אכן עיקר הכל היא האמונה, ועל ידה יתאמתו הראיות בהוכחות מפורשות, אמונת ישראל מביאה לידי הכרה מאומתת וברורה נרגשת ומוחשית, שמכירים שיש אל-מלך נאמן המנהיג את העולמות. וזהו ההבדל בין אמונת אמת לאמונת הפתי. וכיצד האמונה מאומתת? – על ידי שמכיר ומבין את הנהגת השי"ת בכל העניינים שתחת השגתו האנושית, בכך מתברר לו על הנהגה כולה, גם על מה שמעבר להשגתו. כמשל